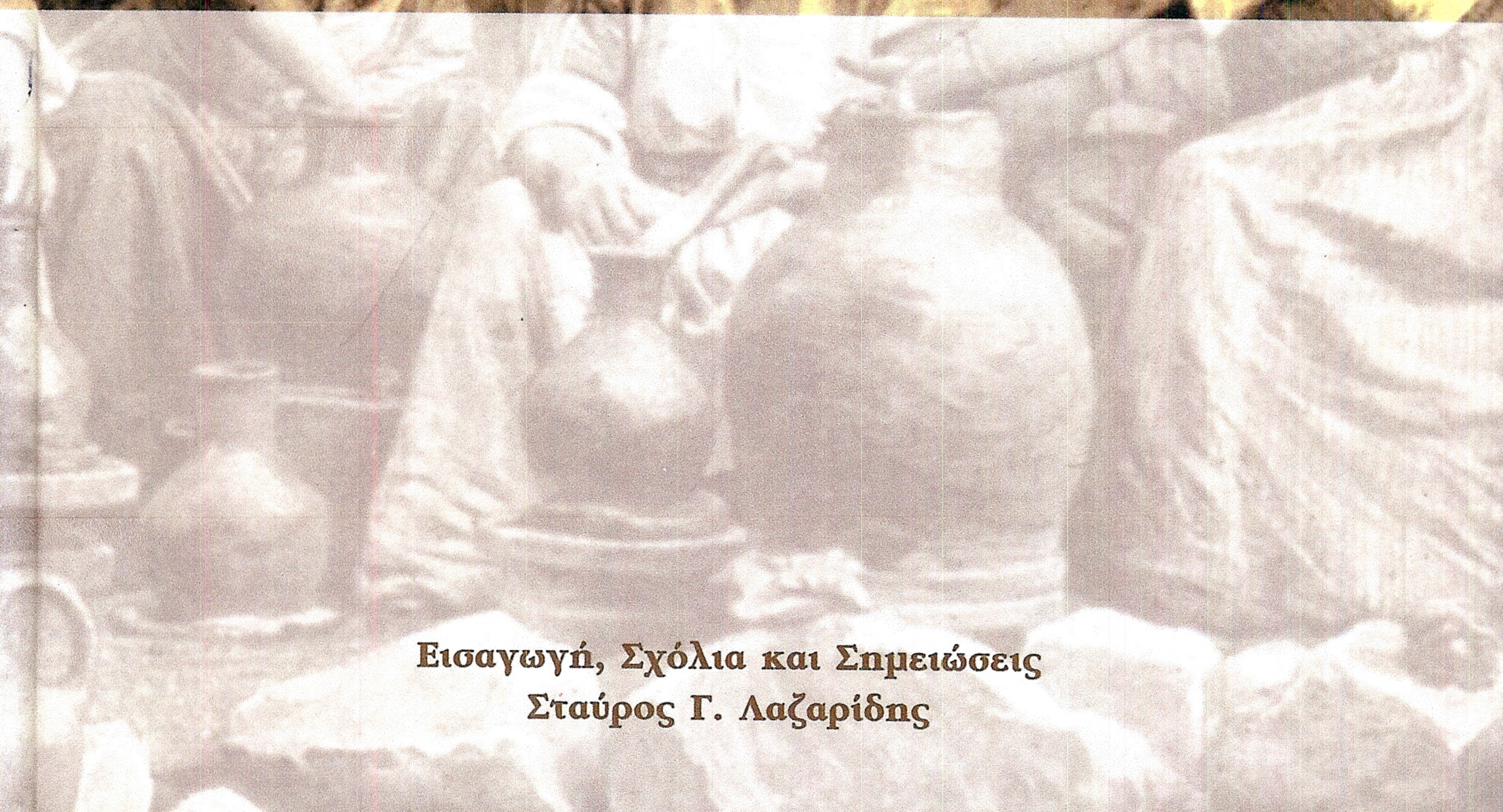

ÉMILE DESCHAMPS

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
ΤΗ ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΤΑΞΙΔΙΩΤΗ

Εισαγωγή, Σχόλια και Σημειώσεις
Σταύρος Γ. Λαζαρίδης

2 Οκτωβρίου 1893

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

Εκ νέου αναχώρηση από την Λευκωσία - Μόρφου - Κατάσταση της γεωργίας - Οι ποταμοί της Κύπρου - Το λάδωμα των σύκων - Ένα μετόχι του μοναστηριού του Κύκκου Καραβοστάσι - Στη θέση της αρχαίας πολιτείας των Σόλων - Στην Τηλλυρία - Το λάβδανο Άφιξη στον Πωμό - Ο χοίρος - Στην επαρχία της Πάφου - Η εγκληματικότητα στην Κύπρο Οι Παφίτες - Η Πόλη Χρυσοχούς - Το χωριό Χρυσοχού - Ελαιουργείο εκτεθειμένο στον άνεμο - Λάδι και ελαιώνες - Η χερσόνησος του Ακάμα - Η «Φοντάνα Αμορόζα» και η «Πηγή του Έρωτα».

Αυτή τη φορά φεύγουμε από την Λευκωσία για να γνωρίσουμε τις τέσσερις από τις έξι επαρχίες του νησιού. Είναι 9:00 το πρωί και, παρ' ότι είναι 2 Οκτωβρίου, ένας ήλιος σαν αυγουστάτικος λαμπρύνει την ύπαιθρο. Ο δρόμος που παίρνουμε, στα δυτικά, που οδηγεί στην Μόρφου, και συνεχίζει παραπέρα, δεν είναι αμαξιτός. Όλο αυτό το μέρος της πεδιάδας, που είναι η συνέχεια της Μεσαορίας και διασχίζεται από τον ποταμό ~~οβχό~~ και τους πολλούς παραπόταμούς του, είναι πολύ μελαγχολικό και σχετικά έρημο. Εκτός από μερικά απομονωμένα χωριά, υπάρχουν μόνο μικρά υψώματα από κιμωλία ή ασβεστόλιθους και μικροκαλλιέργειες με διάσπαρτες ελιές, ακρωτηριασμένοι λόφοι, υψίπεδα και, ως αντίθεση στο μονότονο τοπίο, κορυδαλλοί με λοφία που μας κοιτάζουν άφοβα να περνάμε δίπλα τους και μικρές γκρίζες σαύρες που φεύγουν ανάμεσα από τα πόδια των ζώων μας.

Κάτω από το χωριό Φιλιά, ο ποταμός έχει περίπου ένα χιλιόμετρο πλάτος.¹ Βαδίζουμε κατά μήκος του μέχρι την Μόρφου, όπου φθάνουμε στις 4:30, έχοντας διανύσει σαράντα χιλιόμετρα, εκτός από τις στάσεις, σε πέντε ώρες και ένα τέταρτο, καλός χρόνος για κυπριακό μουλάρι.

Η Μόρφου, γνωστή ως *Morph* την εποχή των Λουζινιανών, ήταν αρχικά ένα φέουδο,² το οποίο ενώθηκε στη συνέχεια με τις κτήσεις του στέμματος. Είναι ένα χωριό 2.500 κατοίκων, πολύ μεγάλο, με πλίνθινα σπίτια, μερικές φορές διακοσμημένα με κοχύλια.

Αν συμμορφωνόμασταν με τον ορισμό, θα έπρεπε να ονομάζαμε «ρέματα» όλα τα ποτάμια της Κύπρου, ξερά κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού και απλά ρυάκια το χειμώνα - μόνον οι περιπτώσεις των άφθονων βροχών τα μετατρέπουν σε ορμητικούς χειμάρρους. Εκτός από το ποτάμι της Μόρφου και τα δύο ποτάμια που ποτίζουν την πεδιάδα της Μεσαορίας: τον Πεδιαίο, μήκους 105 χιλιομέτρων και τον Γιαλιά, που έχει το ίδιο σχεδόν μήκος, τα υπόλοιπα με μήκος μόλις 25-30 χιλιομέτρων, δεν έχουν νερό ούτε το χειμώνα, παρά μόνο όταν βρέχει. Η πεδιάδα της Μόρφου είναι πολύ πλούσια και παράγει λαχανικά, δημητριακά, λινάρι, γλυκάνισο, πατάτες και μετάξι. Είναι πολύ λίγες οι οικογένειες που δεν έχουν τουλάχιστον έναν αργαλειό για ύφανση.

Ανάμεσα στην Μόρφου και σε μια περιοχή που ονομάζεται *Santéni*, με μερικά